

REVOLUȚIA DE LA 1848 ÎN OLTENIA

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Cluj-Napoca
2020

CUPRINS

INTRODUCERE	7
I. OLTENIA ÎN PERIOADA PREMERGĂTOARE REVOLUȚIEI DE LA 1848	17
1. Sistemul politico-administrativ, judecătoresc și militar.....	19
2. Situația demografică	31
3. Situația economică și socială.....	39
4. Frământări sociale, acțiuni ideologice și politice.....	108
II. ADUNAREA INSURECȚIONALĂ DE LA ISLAZ ȘI MARȘUL EI SPRE CRAIOVA.....	123
III. EXTINDEREA REVOLUȚIEI ÎN OLTENIA	175
IV. REVOLUȚIA ÎN OLTENIA ÎNTRE ÎNCEPUTUL LUNII IULIE ȘI MIJLOCUL LUNII SEPTEMBRIE 1848	201
V. OLTENIA – BAZA ORGANIZĂRII REZISTENȚEI ARMATE A REVOLUȚIEI ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ. MENȚINEREA REGIMULUI REVOLUȚIONAR.....	257
VI. ÎNĂBUȘIREA ȘI URMĂRILE REVOLUȚIEI ÎN OLTENIA. REZISTENȚA ȚĂRĂNIMII FAȚĂ DE RESTAURAREA REGIMULUI REGULAMENTAR. OCUPAȚIA STRĂINĂ	307
ÎNCHEIERE	421
SUMMARY	425
INDICE DE NUME	431
INDICE DE LOCURI.....	455

I. OLTENIA ÎN PERIOADA PREMERGĂTOARE REVOLUȚIEI DE LA 1848

Revoluția de la 1848 a fost precedată de revoluția din 1821²⁴, ambele încadrându-se într-un amplu proces revoluționar caracteristic secolului al XIX-lea, nu numai Țărilor Române, ci și întregii Europe. Deși a fost reprimată prin intervenția armatei otomane, revoluția condusă de Tudor Vladimirescu a avut urmări benefice pentru dezvoltarea ulterioară a Principatelor Române, deoarece, printre altele, a pus capăt domniilor fanariote, revenindu-se la domniile pământene, prin instalarea pe tronul Țării Românești a lui Grigorie Ghica și pe cel al Moldovei, a lui Ioan Sandu Sturdza²⁵. Domnia lor n-a durat însă prea mult, fiindcă a fost întreruptă de izbucnirea războiului ruso-turc din 1828-1829, încheiat prin pacea de la Adrianopol (1829), care a dus la ocuparea Principatelor Române și la trecerea lor sub administrația autorităților militare țariste²⁶. În anul 1834, odată cu retragerea administrației ruse, domnia Țării Românești a revenit lui Alexandru Ghica, iar cea a Moldovei, lui Mihail Sturdza.

În timpul ocupației, autoritățile ruse au inițiat elaborarea a două legi organice, câte una pentru fiecare principat, cu un conținut similar, numite Regulamente organice, redactarea lor revenind câte unei comisii alcătuite din mari boieri, sub președinția consulului general rus L. M. Minciaki.

²⁴ Vezi despre aceasta: Mircea T. Radu, *Tudor Vladimirescu și revoluția din Țara Românească*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1978; Dan Berindei, *Revoluția română din 1821*, București, Editura Academiei, 1991; G. D. Iseru, *Revoluția română din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*, ed. a II-a revăzută și adăugită, București, Editura „Nicolae Bălcescu”, 1996.

²⁵ Despre aceste domnii vezi: *Istoria românilor*, vol. VII, tom I, *Constituirea României moderne (1821-1877)*, coordonator Acad. Dan Berindei, București, Editura Enciclopedică, 2003, p. 55-76.

²⁶ Vezi: *Ibidem*, p. 77-98

După ce au fost definitivitate de o comisie centrală, cele două texte ale noii legi au fost aprobate de autoritatea țaristă. Revenind în țară, au fost supuse discuției unor Adunări de Revizie prezidate de generalul Pavel Kiseleff, după care au intrat în vigoare, mai întâi în Țara Românească (la 1/13 iulie 1831) și apoi în Moldova (la 1/13 ianuarie 1832)²⁷. Legea regulamentară a reprezentat pentru cele două țări o adevărată „constituție”. Ea a reorganizat vechile servicii publice și a creat altele noi, a pus bazele unui corp permanent de funcționari, a stabilit condițiile de numire, salarizare și pensionare, a statuat reînființarea oștirii naționale desființate de regimul fanariot, a restructurat sistemul financiar, bazându-l pe o concepție rațională a echilibrării cheltuielilor și veniturilor, a abolit venalitatea funcțiilor, a stabilit alcătuirea unei adunări legislative, a introdus domnia pe viață și a stabilit o nouă reglementare a raporturilor dintre proprietari și clăcași. Prin legiuirea regulamentară s-a exprimat cu claritate tendința de a transforma domeniul feudal în proprietate de tip burghez. Cu alte cuvinte, se poate spune că, Regulamentele organice au înzestrat Țara Românească și Moldova cu o serie de instituții menite de a favoriza dezvoltarea capitalismului și, organizându-le într-o formă aproape identică, au pregătit unirea lor într-un stat modern centralizat. Prin ele li s-a creat Principatelor posibilitatea de a beneficia de avantajele oferite de prevederile tratatului de la Adrianopol, îndeosebi de libertatea comerțului, prin înlăturarea monopolului otoman.

Deși legea regulamentară nu este considerată ca punct de plecare pentru o nouă societate, cea burgheză, totuși, sub aspect economic, se poate afirma că a marcat un salt calitativ în evoluția Principatelor Române pe calea capitalismului. Fiind expresia intereselor marii boierimii și a politicii puterii protectoare, Rusia, Regulamentul organic, în ambele forme, nu și-a propus însă înlăturarea integrală a feudalismului. Dimpotrivă, acesta a constituit în mâna boierilor un puternic instrument de supunere a țăranilor clăcași la îndeplinirea îndatoririlor către proprietate, obligații înăsprite în contextul cerințelor din ce în ce mai mari de cereale-marfă pe piețele externe. Totodată, legea regulamentară a concentrat puterea politică în mâinile marii boierimii, care domina obșteștile adunări și administrația, iar Țara

²⁷ Despre elaborarea acestei legiuiri și aplicarea ei sub ocupație vezi: *Ibidem*, p. 83-89.

Românească și Moldova erau menținute sub suzeranitatea Imperiului otoman și protectoratul Imperiului țarist. În aceste condiții, dezvoltarea forțelor de producție întâmpina rezistența structurilor feudale care obstrucționau mersul ascendent al economiei Principatelor. De aceea, în perioada regulamentară, s-au derulat notabile acțiuni și frământări sociale, ideologice și politice, care anticipau *Revoluția de la 1848* ca o necesitate vitală pentru realizarea unui stat unitar democratic, modern și independent, în cadrul căruia societatea românească să se poată dezvolta în voie pe calea capitalismului. Realizarea unirii și eliberării tuturor românilor de sub dominația străină se impunea cu atât mai mult cu cât aceasta devenise un serios obstacol în afirmarea poporului român ca entitate distinctă.

1. Sistemul politico-administrativ, judecătoresc și militar

În perioada cercetată, ca și în cea precedentă, Țara Românească era împărțită în județe, iar acestea, în unități administrative mai mici, numite plăși și plaiuri. În general, județele de câmpie înglobau mai multe plăși, iar cele de munte, mai multe plăși și plaiuri. În timpul regimului regulamentar, Oltenia și-a menținut împărțirea administrativ-teritorială cunoscută și în perioada anterioară, cuprinzând cele cinci județe de la vest de Olt: Romanați, cu reședința la Caracal, Dolj, cu reședința la Craiova, Gorj, cu reședința la Tg. Jiu, Mehedinți, cu reședința la Cerneți, iar din 1841, la Tr. Severin²⁸ și Vâlcea, cu reședința la Rm. Vâlcea. După reforma administrativă din iulie 1831, Romanații cuprindeau cinci plăși (Balta, Mijlocul, Câmpul, Oltul și Oltețul), Doljul șase (Amaradia, Balta, Dumbrava, Jiul, Gilortul și Câmpul), Mehedinții șase plăși (Baia, Blahnița, Dumbrava, Câmpul și Ocolul) și un plai (Cloșani), Gorjul patru plăși (Amaradia, Jiul, Gilortul și Tismana) și două plaiuri (Vâlcanul și Novaci) și Vâlcea cinci plăși (Cerna, Oltețul, Oltul, Râmnicul și Otăsăul) și două plaiuri (Cozia și Horezul)²⁹. Cu excepția unor modificări survenite ulterior, îndeosebi în

²⁸ ANB, *Vornicia din Lăuntru*, dos. 2644 I / 1840, f. 42-43

²⁹ *Analele parlamentare ale României*, tom. II, *Obicinuita Obștească Adunare a Țerei Românești. Legislatura I – Sesiunea I*, București, 1891, p. 475-438 (În continuare: *Analele parlamentare ale României*). Vezi și: ANB, *Microfilme Rusia*, rola 4, c. 395, 787, 806, 808,

Respectiv județele Dolj și Romanați, în linii mari, această diviziune s-a menținut pe tot parcursul perioadei Regulamentului organic.

Cum legiuirea regulamentară a concentrat puterea politică în mâinile marii boierimi, aceasta a devenit stăpână pe Obșteasca Adunare și pe administrație. Domnul însuși, ales din rândul marilor boieri, era reprezentantul intereselor acestora. În Țara Românească, Obișnuita Obștească Adunare se alegea pe cinci ani și se compunea din mitropolit, care era președintele (președintele) ei de drept, din cei trei episcopi (de Râmnic, Buzău și Argeș), din 20 de boieri de treapta întâi, 19 deputați aleși dintre boierii de județe și unul pentru orașul Craiova, fiind în total 42 de deputați. În felul acesta, 70 de boieri mari alegeau 20 de deputați (28,60% dintre ei), pe când 3.000 de boieri de treapta a doua și a treia erau reprezentați doar de 19 deputați (0,63% din rândul lor)³⁰.

810, 811. În tabelul statistic al lui Fonton de Verrayon, din 1832, în Vâlcea, sunt înscrise numai șase plăși și plaiuri (ANB, *Diplomatice*, nr. 147). Până atunci, împărțirea administrativ-teritorială fusese următoarea: plășile Balta de Sus, Balta de Jos, Oltul de Sus, Oltul de Jos, Teslui, Câmpului și Mijlocului în Romanați; plășile Câmpului, Jiului de Sus, Jiului de Jos, Dumbrava de Sus, Dumbrava de Jos, Balta de Sus, Balta de Jos, Amărăzii de Sus și Gilortului în Dolj; plășile Câmpul de Sus, Câmpul de Jos, Dumbrava de Sus, Dumbrava de Jos, Jițul de Sus, Jițul de Jos, Ocolu de Sus, Ocolu de Jos, Motru, Baia și plaiul Cloșani în Mehedinți; plășile Jiul de Sus, Jiul de Jos, Gilortul de Jos, Gilortul de Sus, Amărăzii de Sus, Amărăzii de Jos, Tismana de Sus și Tismana de Jos, plaiurile Vâlcanului și Novaci în Gorj; plășile Otăsăul de Sus, Otăsăul de Jos, Cerna de Sus, Cerna de Jos, Oltețul de Sus, Oltețul de Jos, Oltul de Sus și Oltul de Jos, plaiurile Horezului și Coziei, în Vâlcea (Ion Donat, Ion Pătroi, Dinică Ciobotea, *Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831*, Craiova, Editura Helios, 1999, p. 1-64).

³⁰ *Istoria României*, vol. III, București, Editura Academiei, 1963, p. 942; I. C. Filitti, *Principatele Române de la 1828 la 1834. Ocupația rusească și Regulamentul organic*, București, 1934, p. 104-106. În noiembrie 1831, din Oltenia intrau în Adunare următorii deputați: căminarul Iorgu Bibescu (Craiova), Ioniță Vișoreanu, fiul postelnicului Barbu Vișoreanu (Romanați), biv vel stolnicul Ioan Lahovari (Vâlcea), stolnicul Iancu Otetelișanu (Dolj), stolnicul Barbu Vișoreanu (Gorj) și serdarul Ștefan Miculescu (Mehedinți). Peste cinci ani, județele Olteniei, respectiv Romanații, Vâlcea, Doljul, Gorjul și Mehedinții, au fost reprezentate de alți boieri, și anume: clucerul Gh. Coțofeanu, căminarul Ioan Otetelișanu, serdarul Dimitrie Knezu, paharnicul N. Brăiloiu și Gr. Racoviță, iar orașul Craiova de stolnicul Costache Zătreanu. Toți aceștia, de altfel, dețineau importante funcții în aparatul administrativ și judecătoresc al provinciei de la

Județele se administrau de ocârmuitori, iar plășile sau plaiurile de subocârmuitori, care erau numiți dintre boieri pe termen de trei ani, cu facultatea de a fi reconfirmați pentru noi perioade, în cazul în care dovedeau destoinicie în slujbă, având – spre deosebire de foștii ispravnici și zapcii – numai atribuții de ordin administrativ. În fruntea cancelariei ocârmuirii se afla sameșul (secretarul), care avea în subordine mai mulți funcționari („scriitori”). Fiecare subocârmuitor, ajutat în lucrări de un secund, avea la dispoziție câte un funcționar („scriitor”)³¹.

Pentru administrarea centrelor urbane s-au creat sfaturile sau magistraturile orașenești. Acestea erau alcătuite din câte patru membri, cu excepția celui din Capitală care avea cu unul mai mult. În fruntea unui sfat orașenesc se afla prezidentul (președintele). În rândul celorlalți membri

vest Olt. (*Analele parlamentare ale României*, tom. II, p. 201-210; *Almanah al Curții și al statului Prințipatului Valahiei pentru anul 1838*, anul al 3-lea, București, p. 34-36).

³¹ *Regulamentul organic*, București, 1832, p. 85; I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 118; SJAN Dolj, *Prefectura jud. Dolj. Ad-tiv*, dos. 6/1842, f. 19-20. În anul 1831, în fruntea județului Dolj a fost numit clucerul Al. Racoviță, iar ca secretar al ocârmuirii, N. Chintescu; în fruntea plășilor doljene au fost instalați: Matei Portărescu, Ioniță Lăcusteanu, clucerul Nițu Săndulescu, Vasile Teodoru, logofătul Manolache Părăianu, Șerban Caramanlău și Dumitrache Berneanu, respectiv la plășile Câmpul, Jiul, Dumbrava, Balta, Amaradia, Gilortul, iar ultimii doi la plasa orașului Craiova. În anul 1838, în județele oltene se găseau la conducere următorii ocârmuitori: clucerul Iancu Bibescu, fratele viitorului domn Gh. Bibescu, la Romanai; spătarul Costache Nicolescu, la Vâlcea; maiorul Costache Fălcoianu, la Dolj; stolnicul Costache Niculescu, la Gorj și comisul Costache Glogoveanu, la Mehedinți. În același an, în Oltenia funcționau subocârmuitorii următori: în Romanai: Ioniță Miulescu (plasa Balta), postelnicul Petre Popescu (plasa Mijlocul), Toma Brătianu (plasa Oltul), șetrarul Iancu Jianu (plasa Oltețul), Ioniță Lăcusteanu (plasa Câmpul); în Dolj: postelnicul Gh. Popescu (plasa Câmpul), polcovnicul N. Gioroceanu (plasa Balta), Iancu Lăcusteanu (plasa Dumbrava), Dincă Bălan Poenaru (plasa Jiul), vel logofătul Manolache Părăianu (plasa Amaradia), Șerban Caramanlău (plasa Gilortul), Hristodor Nesliu și Dumitrache Berneanu (plasa orașului Craiova); în Gorj: Răducan Busuioceanu (plaiul Novaci), Costache Montescu (plaiul Vâlcănuș), Manolache Lascar (plasa Jiul), șetrarul Gr. Săftoiu (plasa Tismana), Dumitrache Măldărescu (plasa Gilortul); în Mehedinți: vel vistierul Stanciu Bobăiceanu (plasa Baia), șetrarul Dumitrache Izvoranu (plasa Motrul), Ioniță Caramanlău (plasa Dumbrava), Mihalache Ciocazan (plasa Câmpul), postelnicul C. Bojogescu (plasa Blahnița), Petre Condicarul Strehăianu (plasa Ocolul), polcovnicul Ghiță Burileanu (plaiul Cloșani). (SJAN Dolj, *Prefectura jud. Dolj. Ad-tiv*, dos. 33/1831, f. 78, 85; *Almanah al Curții și al statului Prințipatului Valahiei pentru anul 1838*, p. 106-110).

intrau casierul, unul sau doi „scriitori” și un cinovnic. Membrii maghistraturilor se alegeau anual, la începutul lunii octombrie de către deputații mahalalelor, care, la rândul lor, erau aleși de obștea orașenilor pe trei ani. Alegătorii erau toți locuitori ai așezărilor urbane, de „lege creștină”, în vârstă de cel puțin 25 de ani, proprietari ai unei averi imobile, evaluate la minimum de 2.000 de lei în orașele de provincie și la 5.000 de lei în București. În rândul alegătorilor intrau chiar străinii care plăteau o chirie anuală de cel puțin 500 de lei, locuiau în orașul respectiv de cel puțin doi ani și care, cu șase luni înainte de alegeri, dădeau un act scris prin care se obligau să se supună la toate îndatoririle orașenești ce reveneau locuitorilor pământului. Membrii sfatului orașenesc nu se puteau însă alege decât dintre pământeni, ce împliniseră vârsta de 30 de ani, aveau locuința în orașul respectiv și o avere imobiliară evaluată la 8.000 de lei în orașele de provincie și la 20.000 de lei în București. În orașele Giurgiu și Brăila, dacă locuitorii ce candidau nu îndeplineau aceste condiții, se puteau alege membri ai maghistratului și din rândul străinilor care îndeplineau condițiile cerute, cu obligația ca aceștia să renunțe la protecția străină în „câte privesc la sfatul orașenesc”³². În anii 1831 și 1832, s-au creat sfaturi orașenești la Rm. Vâlcea, Craiova, Cerneți, Caracal, Tg. Jiu și Ocnele Mari³³.

³² *Regulamentul pentru sfaturile orașenești de prin orașele Prințipatului Valahiei*, (f.a., f.l.), p. 1-2; *Ale Obicinutei Obștești Adunări* (f.a., f.l.), p. 1-4.

³³ În fruntea noii instituții înființate pentru a gospodări treburile Craiovei, a fost ales ca președinte clucerul C. Brăiloiu, iar ca membri stolnicul Ioan Otetelișanu, chir Nicolae Mihail și chir C. Braboveanu. Primul maghistrat al orașului Caracal, alcătuit la 31 aprilie 1831, era constituit din: biv vel slugerul Amza Jianu (fratele fostului haiduc Iancu Jianu), președinte; Ioniță Periețeanu, Petre Popescu și logofătul Andrei Prejbeanu, celeni (membri). În anul următor, președinte al sfatului de aici era Hristache Lapati (Hristo). În anul 1838, sfatul din Craiova era condus de stolnicul C. Zătreanu, iar la Cerneți se afla serdarul Dimitrie Pleniceanu. Între președinții de sfaturi orașenești din Oltenia mai amintim pe cei din 1842: pitarul C. Brătășanu, la Caracal, pitarul Al. Criseru, la Rm. Vâlcea, maiorul în rezervă L. Ciupagea, la Tr. Severin și slugerul Sâmboteanu, la Tg. Jiu. Revoluția de la 1848 l-a găsit ca președinte al maghistratului din Caracal pe serdarul Cănuță (Cănuț) Jianu, unul dintre cei trei fii ai lui Gr. Jianu, unchiul lui Iancu Jianu (SJAN Dolj, *Prefectura jud. Dolj. Ad-tiv*, dos. 33/1831, f.78, 85; *Almanah... pentru anul 1838*, p. 116; [C.J.] Kara[dja] și [C.D.] Fort[unescu], *Informații despre Oltenia în primul Anuar al Munteniei (1842)*, în *Arhivele Olteniei*, nr. 27, 1926, p. 374-377; Cornel Manolescu, *Conducătorii orașului Caracal – de la județ, până la primării de astăzi*, Caracal, Editura Hoffman, 2016, p. 15; Paul-Emanoil Barbu, *Revoluția de la 1848 în județul Romanați*, p. 18).

Administrația la sate se exercita de sfaturile satești, formate din aleși satelor, proveniți din rândul birnicilor, dar al celor mai înstăriți, desemnați cu știrea și aprobarea ocârmuitorilor de județe și a proprietarilor de moșii³⁴. Deci, autoritățile satești urmau și ele să reprezinte și să apere regimul regulamentar.

Introducând principiul separării puterilor în stat, Regulamentul organic a așezat justiția pe baze noi. Fiecare județ dispunea de un tribunal, ca for de primă instanță. În Craiova funcționa și un tribunal de comerț³⁵. Împotriva sentințelor tribunalelor județene din provincia din dreapta Oltului, se putea face apel la Divanul judecătoresc din Craiova³⁶, singurul drept de altădată care a mai rămas acestei provincii. Divanul judecătoresc craiovean avea două secții: civilă și criminală, prima cu cinci membri, cea de-a doua cu trei. Judecătorii erau numiți pe trei ani, putând fi reconfirmați. Cu excepția celor ai tribunalelor comerciale, aleși de cei mai mari negustori, judecătorii se numeau de către domn și judecau în numele lui.

De asemenea, Regulamentul organic a creat corpul avocaților pentru apărarea persoanelor implicate într-un proces și instituția procurorilor, pentru paza legii și a ordinii publice, reprezentând statul. Deși n-a stabilit inamovibilitatea magistraturii, Regulamentul a declarat-o de dorit și de realizat, după zece ani de la punerea sa în aplicare³⁷.

Dacă în mediul urban s-au înființat tribunale, în cel rural, deci și în satele Olteniei, pentru aplanarea micilor conflicte ivite în sate, s-au creat „judecătorii de împăciuire”, compuse din preoți și din trei jurați aleși de către săteni din rândul lor, câte unul din fiecare categorie de birnici (frunțași, mijlocași și codași), pe un an, putând fi reconfirmați și după aceea, dacă satul „era mulțumit” de purtarea lor³⁸. La judecarea pricinilor cauzate de stricăciunile produse de vite participa și stăpânul moșiei sau un reprezentant al său. Ședințele de judecată se țineau săptămânal, duminica sau în zilele de sărbători religioase, după slujba de la biserica satului, în casa parohială. În cazul în care litigiile sau conflictele dintre locuitorii satelor nu se puteau rezolva printr-o împăcare, cauza se înainta judecătoriei de prima instanță.

³⁴ I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 122...

³⁵ *Regulamentul organic*, București, 1832, p. 73-74, 68-69, 161

³⁶ *Ibidem*, p.72, 168

³⁷ *Ibidem*, p. 154.

³⁸ *Ibidem*, p. 166-167.

Respect pentru

În aparatul judecătoresc, deși boierimea tindea să pună mâna mai ales pe posturile principale, mai bine remunerate, au pătruns și elemente ale burgheziei. De exemplu, se poate aminti că, în anul 1838, N. Carada era grefier, Constantin Alboteanu, registrator la Divanul judecătoresc din Craiova, secția civilă, Ioniță Sultănoiu, avocat, Petrache Eliad, grefier, Ioan Păianu, ajutor de grefier și Triandafil Gănescu, registrator, la secția criminală, de la aceeași instanță judiciară³⁹, toți aceștia fiind elemente ale noii clase sociale, aflate în plin proces de formare și afirmare. Unii dintre ei, cum a fost de pildă P. Eliad, vor participa la revoluția de la 1848.

În reședințele de județe, pe lângă ocârmuiri, maghistraturi orașenești și instanțe judiciare, s-au mai constituit și poliții, având în frunte câte un șef de poliție sau „polițmaister”, aflat sub autoritatea ocârmuitorului local⁴⁰. Pe lângă atribuțiile de menținere a ordinii publice în orașe, în sarcinile polițiilor mai intra și îngrijirea închisorilor⁴¹, cum erau cele de la Craiova și Ocnele Mari⁴².

În timpul Regulamentului organic, în aparatul administrativ, judecătoresc și polițienesc, pus în slujba statului și a intereselor boierimii, abuzurile erau foarte răspândite, persistând ca o dăunătoare moștenire de la nefastul regim fanariot. Pe bună dreptate, unul dintre viitorii revoluționari, Nică B. Locusteanu, care cunoștea bine mecanismul de funcționare al administrației și justiției regulamentare, mai târziu nota: „Regulamentul organic, care în privința clăcuiitorului s-a zis cu drept cuvânt condica mizeriei, în privința funcționarilor s-ar putea numi cu mai multă rație [rațiune – n.a.] condica corupției”⁴³.

³⁹ *Almanah... 1838*, p. 140-162.

⁴⁰ În 1838, în capitalele județelor din Oltenia erau următorii șefi de poliție: Gavrilă Dobrescu, la Caracal, Alecu Golfăneanu, la Rm. Vâlcea, Matache Crețeanu, la Craiova, Zamfir Broșteanu, la Tg. Jiu și Costache Hrisescu, la Cerneți. (*Almanah... 1838*, p. 196).

⁴¹ *Regulamentul organic*, ed. cit., p. 85-86; I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 124.

⁴² La începutul anului 1848, aflăm la Temnița din Craiova următoarele persoane angajate: Costache Zaman, „îngrijitorul temniței”, conțopistul Nicolae Stancov, ajutorul său și Ioan Anastasiu, „scriitor al inspectorului”; la temnița din Ocnele Mari funcționau: Teodor Pencovici, „îngrijitorul temniței” și Șt. Măldărescu, ajutorul său. (*Almanah al statului pe anul 1848*, București, 1848, p. 84).

⁴³ N. Russo [N. B. Locusteanu], *Încercare asupra dreptului public al românilor sau România și Turcia*, în *Conservatorul*, nr. 1, secția I, 1 noiembrie 1856, Constantinopol, p. 144.

La sfârșitul deceniului al treilea al secolului al XIX-lea, în urma încheierii Tratatului de la Adrianopol, au apărut condiții favorabile renașterii oștirii naționale în Principatele Române⁴⁴. Reguli precise în această privință s-au înscris în *Regulamentul ostășesc*, parte integrantă a Regulamentului organic, formând capitolul IX și cel din urmă și cuprinzând articolele 379-444, legiferându-se astfel restaurarea oștirii pământești, desființată în timpul fanarioșilor.

Conform prevederilor Regulamentului ostășesc, oștirea era formată din trei regimente (numite polcuri), fiecare regiment cuprinzând două batalioane de pedestrime (infanterie) și două de cavalerie, cu un efectiv total de 4.673 de oameni. Oștirea avea următoarele funcții: 1. „paza granițelor pe cât se atinge de negoț și de carantine” și 2. „paza bunei orânduiei și a obșteștii liniști în Prințipat”⁴⁵.

În condițiile impuse de legea regulamentară, care a constituit în mâna boierimii un instrument de impunere a voinței sale în relațiile cu țărâniimea dependentă și a concentrat în favoarea acesteia și puterea politică, iar cele două principate erau menținute sub suzeranitatea Porții și protectoratul Rusiei, oștirea națională era, așadar, destinată să apere frontierele și ordinea internă. În pofida acestei stări de lucruri, pentru poporul român, oștirea urma să reprezinte forța armată capabilă să susțină efortul general de emancipare socială și națională întreprins de forțele progresiste ale societății. În 1844, Nicolae Bălcescu, pe bună dreptate, își exprima ferma convingere că „țeara românilor de își va lua vreodată rangul ce i se cuvine între popoarele Europei, aceasta va fi ea datoare mai mult regenerației vechilor ei instituții ostășești”⁴⁶.

⁴⁴ Despre organizarea forțelor armate naționale vezi: Ioan Anastasiu, *Oastea română de-a lungul veacurilor*, București, 1933; Maior D. I. Georgescu, *Istoria armatei române și a războaielor poporului românesc*, ed. I-a, București, 1930; Colonel V. Nădejde, *Centenarul renașterii armatei române (1830-1930)*, Iași, 1930; N. Iorga, *Istoria armatei românești*, vol. II, ed. a II-a, București, 1930; Apostol Stan, *Renașterea oștirii naționale*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1979; Paul-Emanoil Barbu, *Forțele armate ale Țării românești în anii 1831-1848*, în *Revista de istorie*, nr.8, 1987.

⁴⁵ *Regulament ostășesc pentru miliția pământescă a Prințipatului Valahii*, p. 5 (Anexa la *Regulamentul organic*, București, 1832).

⁴⁶ N. Bălcescu, *Opere*, I, *Scriseri istorice, politice și economice, 1844-1847*, Ediție critică de G. Zane și Elena G. Zane, București, Editura Academiei, 1974, p. 46.